

Klasszikus héber nyelv 4.:

Szintaxis

BBN-HEB11-204

Koltai Kornélia, Biró Tamás

2015. november 11.

Félévközi ZH – 60 perc

Témaválasztás házi dolgozatra

Arnold & Choi 3.4: *non-finit* alakok

Igenevek = non-finit alakok

- Főnévi/melléknévi/határozói igenév:
 - Igéből származik:
 - Morfológiailag: igeörzsenként az igei paradigma része,
bár a főnévi/melléknévi/határozószerzői morfológia jellegzetességei is megjelenhetnek.
 - Szemantikailag igeszerű: **lehet ágens, páciens**, lehet aktív vagy passzív...
 - De főnévi/melléknévi/határozószerzői funkciókat tölt be a mondatban:
alany (pl. *Olvasni jó.*), tárgy (*Szeretek olvasni.*), határozó (*Olvasva evett.*), jelző (*olvasó ember*)...
- *Non-finit: nem* az igei állítmány szerepét tölti be, és ezért nem hordoz az egész mondatra vonatkozó információt (idő, aspektus, mód...).

Háttér: idő, aspektus, mód...: az egész mondat jelentésének olyan összetevői, amelyeket a mondat „feje”, a *finit igealak* jelenít meg.

Igenevek = non-finit alakok

- *Non-finit*: nem az igei állítmány szerepét tölti be, és ezért nem hordoz az egész mondatra vonatkozó információt (idő, aspektus, mód...).
- Igéből származik: morfológiailag igeörzsenként az igei paradigma része.
- Főnévi/melléknévi/határozószói funkciókat tölt be a mondatban, és ezért főnévi/melléknévi/határozószói morfológia jellegzetességei is.

Ezért a non-finit igealakokon:

- Nincs aspektus, nincs mód. (Más nyelvekben: nincs idő se, kivéve elő/utóidejűség).
- Van akcióminőség (*Aktionsart*), mert az magának a cselekvésnek a jegye.
- Nincs személy. (Tárgyi és birtokos szuffixumok: ld. következő diát.)
- Szám és nem: csak participiumok esetén. Ott sem igei örökség, hanem a melléknévi morfológia révén (szuffixumok alakja és funkciója is a melléknévi mintát követi).

Igenevek = non-finit alakok

- *Non-finit*: nem az igei állítmány szerepét tölti be, és ezért nem hordoz az egész mondatra vonatkozó információt (idő, aspektus, mód...).
- Főnévi/melléknévi/határozószói funkciókat tölt be a mondatban, és ezért főnévi/melléknévi/határozószói morfológia jellegzetességei is.

→ nincs aspektus, nincs mód (más nyelvekben: nincs idő se, kivéve elő/utóidejűség)

→ van akcióminőség (*Aktionsart*), mert az magának a cselekvésnek a jegye.

→ szám és nem: a participiumok esetén a melléknévi morfológia révén.

→ Igeként viselkedik: *inf. constr.* igei tárgyi szuffixumot kaphat.

És főnévként is viselkedik:

→ alany (ágens) kifejezése *genitivus subiectivus*szal (pl. *inf. constr.* + birt. szuff.).

→ tárgy (páciens) kifejezése *genitivus obiectivus*szal.

Inf. c. שְׁמֶרְנִי
Sg.1. páciens

Inf. c.: בְּשֶׁמֶר יִשְׂרָאֵל

Inf. c. שְׁמֶרִי
Sg.1. ágens

Part. act.: שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל

Infinitivus constructus

Főnévi igenév: igéből származik, de főnévi funkciót tölt be.

- Ige => van ágense, páciense. A páciens/tárgy tárgyi szuffixumként jelenik meg.
- Főnév => ágens/alany birtokos szuffixumként jelenik meg.

- *Nominal*: főnévi használat (pl. nominativusi, genitivusi, stb. szerepekben)
- *Temporal*: időhatározói használat
- *Purpose* (célhatározó), *result* (eredményhatározó)...

Infinitivus constructus

Speciális szerkezetek, kifejezések az *inf constructus* segítségével:

- *Obligation*: kötelezettség
gyakran על és ל prepozíciókkal
- *Imminence*: rövid időn belül beálló esemény (közeljövő)
- *Specification*: ige módosítójaként és vonzataként
(Például: szeretek olvasni. Nyelvenként változik, hogy mely ige állhat főnévi igenévvel, például folytatom az olvasást, de ang. continue reading, de izr. héber ממשיך לקרוא)
V.ö. BH שמר

Infinitivus absolutus

A sémi nyelvek specialitása.

- *Nominal*: főnévi használat (pl. nominativusi, genitivusi, stb. szerepekben).
- *Emphatic*: hangsúlyozás.
- *Manner*: (mód)határozó.
- *Verbal substitute*: ige helyett.

Participiumok

Melléknévi igenév: igéből származik, de melléknévi funkciót tölt be.

- Ige => van ágense, páciense (bővítményként megjelenhet)
- Melléknév => nemben, számban egyezik az ágenssel/alannyal.

- *Attributive*: minőségjelző

- *Predicate*: állítmány

- *Substantive*: főnévi használat

minden mondattani szerep, amit főnév tölthet be, pl. alany, állítmány, tárgy...

Házi feladat

Következő órára: olvasandó + házi feladat

1. Elolvasni: 3.4-3.5 szakaszok, 4. fejezet (átfutni), 5.1. szakasz (előreolvasni).
2. Házi dolgozat. ~~Nov. 11.: félév közepi vizsga (nyitott könyv).~~
3. Nov. 18-ra: א"ל, ג"פ és ו"פ: elsőéves anyag átisméltése (összes törzs).
4. Az egyszer már szabadon kiválasztott bibliai versekből (nov. 1)
 - A múlt hétre összegyűjtött 15 igét:
(ha túl sok ige kerül azonos mód/aspektus kategóriába,
valamint a *non-finit* alakok helyett keressenek továbbiakat a szövegekből)
 - besorolni aspektus és mód szerint
(a tankönyvi kategóriák – 3.2-3.3 alpontjai – szerint)

Papíron, a tanszéki titkárságon leadva. Határidő: **nov. 16., hétfő, 12:00.**

Viszlát jövő szerdán!